

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖЕНО

Гуманітарно-педагогічний факультет

19 червня 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Психологія інклюзивної освіти**

Галузь знань 05 «Психологія»

Спеціальність 053 «Соціальні та поведінкові науки»

Освітня програма «Психологія» (ОС «бакалавр»)

Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник: доцент кафедри психології, кандидат педагогічних наук, доцент

Людмила ОМЕЛЬЧЕНКО

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни

Психологія інклюзивної освіти – дисципліна, що є вибіркоким компонентом циклу професійної підготовки освітньої програми «Психологія». Мета навчального курсу: сприяти формуванню компетентностей студентів, необхідних для проектування безпечного освітнього розвивального середовища, адекватного потребам кожного здобувача освіти, та психологічного супроводу інклюзивного навчання. Вивчаючи курс, студенти матимуть змогу: ознайомитися із основними напрямками роботи психолога в інклюзивному освітньому закладі, усвідомити роль психолога в психологічному супроводі навчання школяра / студента з особливими освітніми потребами. Переваги курсу: основна увага на виробленні професійно важливих умінь на підґрунті теоретичних знань, можливість участі в групових формах навчальної діяльності, навчання в дії, самопізнання, планування власного саморозвитку. Основні форми організації навчальної діяльності студентів: лекції, практичні заняття з елементами тренінгу, самостійна робота з детальним методичним супроводом. Форма підсумкового контролю – екзамен.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>053 «Психологія»</i>	
Освітня програма	<i>«Психологія»</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	<i>вибіркова</i>	
Загальна кількість годин	<i>120</i>	
Кількість кредитів ECTS	<i>4</i>	
Кількість змістових модулів	<i>2</i>	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	<i>не передбачено</i>	
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	Денна	Заочна
Курс (рік підготовки)	<i>4</i>	
Семестр	<i>8</i>	
Лекційні заняття	<i>20 год.</i>	
Практичні, семінарські заняття	<i>20 год.</i>	
Лабораторні заняття	<i>не передбачено</i>	
Самостійна робота	<i>80 год.</i>	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	<i>4 год.</i>	-

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета курсу: формування компетентностей майбутніх психологів, необхідних для організації ефективного психологічного супроводу, корекції та соціалізації здобувачів освіти з особливими освітніми потребами (ООП) в освітньому

середовищі, а також створення та розбудови безбар'єрного безпечного інклюзивного освітнього середовища.

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню «психології інклюзивної освіти»:

1. Вступ до спеціальності
2. Історія психології
3. Загальна психологія
4. Вікова психологія
5. Педагогічна психологія
6. Соціальна психологія
7. Експериментальна психологія та основи науково-психологічних досліджень
8. Математичні методи у психології
9. Психодіагностика
10. Психологія спілкування
11. Патопсихологія
12. Клінічна психологія
13. Гендерна психологія
14. Психокорекція
15. Психологія особистості
16. Основи психологічного консультування
17. Реабілітаційна психологія
18. Психологічна допомога в кризових та екстремальних ситуаціях
19. Основи психотерапії

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психолого-педагогічного супроводу учасників інклюзивного освітнього процесу, що характеризується невизначеністю умов та передбачає застосування інтегрованих теоретичних знань, психологічних технологій, дослідницьких та інноваційних підходів..

загальні компетентності (ЗК):

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК1).

Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності психолога в різних сферах практики (ЗК2).

Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК3).
Здатність вчитися, оволодівати сучасними знаннями у тому числі в полікультурному просторі (ЗК4).

Здатність бути критичним і самокритичним, критично сприймати інформацію, оцінювати хід та результати власної професійної діяльності (ЗК5).

Здатність приймати обґрунтовані рішення у ситуаціях власної професійної діяльності (ЗК6). Здатність генерувати нові ідеї (креативність) у професійній сфері (ЗК7).

Навички міжособистісної взаємодії як у повсякденному, так і професійному житті (ЗК8).

Здатність працювати в команді, уміння організувати роботу команди (ЗК9). Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові

цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК11).

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології (СК1).
Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел, у тому числі іншомовних (СК4).

Здатність дотримуватися норм професійної етики (СК10).

Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку (СК11).

Програмні результати навчання (ПРН):

Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. іноземних та з використанням інформаційнокомунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань. (ПРН3).

Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника. (ПРН10).

Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості (ПРН14).

Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку (ПРН15).

Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога. (ПРН16).

Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії (ПРН18).

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	Денна форма							Заочна форма						
	Тиждень	Усього годин	у тому числі					Усього годин	у тому числі					
			л	п	Лі	і	ср		Л	п	ла	ін	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Психологічні особливості організації та супроводу інклюзивного освітнього процесу														
Тема 1. Вступ. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою	1	12	2	2			8							

Тема 2. Психологічні особливості взаємодії в інклюзивному освітньому середовищі	2	12	2	2		8					
Тема 3. Індивідуальний освітній маршрут особи з ООП	3	12	2	2		8					
Тема 4. Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП	4	12	2	2		8					
Тема 5. Психолого-педагогічний супровід здобувачів з ООП у ЗВО	5	12	2	2		8					
Разом за модулем 1		60	10	10		40					
Змістовий модуль 2. Психологічний супровід окремих категорій суб'єктів інклюзивної освіти											
Тема 6. Психолого-педагогічний супровід навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку	6	12	2	2		8					
Тема 7. Психолого-педагогічний супровід дітей із РАС	7	12	2	2		8					
Тема 8. Психолого-педагогічний супровід дітей із синдромом Дауна, ЗПР, РДУГ	8	12	2	2		8					
Тема 9. Психологічний супровід педагогів в умовах інклюзивного навчання	9	12	2	2		8					
Тема 10. Психологічний супровід сім'ї з дитиною з ООП	10	12	2	2		8					
Разом за модулем 2		60	10	10		40					
Усього годин		150	30	30		90					

3. Теми лекцій

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

з/п		ГОДИН
1.	Вступ. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою	2
2.	Психологічні особливості взаємодії в інклюзивному освітньому середовищі	2
3.	Індивідуальний освітній маршрут особи з ООП	2
4.	Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП	2
5.	Психолого-педагогічний супровід здобувачів з ООП у ЗВО	2
6.	Психолого-педагогічний супровід навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку	2
7.	Психолого-педагогічний супровід дітей із РАС	2
8.	Психолого-педагогічний супровід дітей із синдромом Дауна, ЗПР, РДУГ	2
9.	Психологічний супровід педагогів в умовах інклюзивного навчання	2
10.	Психологічний супровід сім'ї з дитиною з ООП	2
Усього		20

4. Теми практичних занять

П №	Назва теми	Кількість годин
1.	Урахування множинного інтелекту дитини з ООП в освітньому процесі	2
2.	Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП	2
3.	Розроблення ІПР: визначення досягнень і потреб дитини з ООП	2
4.	Алгоритм проведення оцінки розвитку дитини з ООП в закладі дошкільної освіти	2
5.	Діагностика, універсальний дизайн в процесі психологічного супроводу дитини з ООП	2
6.	Технології корекційно-розвивальної роботи з дітьми з РАС	2
7.	Психолого-педагогічний супровід дітей із синдромом Дауна, ЗПР, РДУГ	2
8.	Психологічний супровід педагогічної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі	2
9.	Формування готовності класного колективу до взаємодії з однолітком з ООП в контексті інклюзивного навчання	2
10.	Форми і напрями роботи психолога із сім'єю, що виховує дитину з ООП	2
Усього		20

5. Теми самостійної роботи

П №	Назва теми	Кількість годин
1	Правові засади професійної діяльності психолога в закладі інклюзивної освіти	6
2	Кейси життєвого успіху осіб з ООП в контексті соціалізації особистості	6

3	Роль психолога в команді психолого-педагогічного супроводу здобувача освіти з ООП	6
4	Розвиток мотивації навчання здобувачів з ООП	6
5	Створення ІПР на підґрунті висновку ІРЦ	6
6	Особливості роботи психолога з дитиною з вадами зору	6
7	Психологічний супровід освітньої діяльності дітей з порушенням слуху	6
8	Корекційно-розвивальна робота з дітьми з ДЦП	6
9	Психологічний супровід дитини при переході з молодшої в старшу школу	6
10	Скаффолдинг як стратегія підтримки учнів з ООП	6
Усього		90

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист практичної роботи.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій;
- метод командної роботи, мозкового штурму.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Психологічні особливості організації та супроводу інклюзивного освітнього процесу		
Практичне 1. Урахування множинного інтелекту дитини з ООП в освітньому процесі	ПРН 3,10,14,15,16,18. Розуміти предмет і завдання психології інклюзивної освіти, усвідомлювати основні проблеми людей з особливими потребами в сучасному українському соціумі.. Знати теорію множинного інтелекту, уміти впроваджувати її в практику психологічного супроводу інклюзивної освіти	7
Самостійна робота 1. Правові засади професійної діяльності психолога в закладі інклюзивної освіти	ПРН 3,10,14,15,16,18. Уміти аналізувати нормативно-правові документи, що регламентують організацію інклюзивної освіти, застосовувати їх у практичній діяльності психолога в закладі освіти	7

Практичне 2. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП	ПРН 3,10,14,15,16,18. Знати сутність поняття «команда психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП», склад КППС хто здійснює керівництво, функції психолога в зазначеній команді, уміти визначати тематику та кількість засідань команди, визначати роль батьків у роботі КППС	7
Самостійна робота 2. Кейси життєвого успіху осіб з ООП в контексті соціалізації особистості	ПРН 3,10,14,15,16,18. Розуміти сутність психологічної підтримки здобувачів освіти з ООП, уміти формувати їхню мотивацію до розвитку та освіти	7
Практичне 3. Розроблення ІПР: визначення досягнень і потреб дитини з ООП	ПРН 3,10,14,15,16,18. Знати основні напрями реалізації індивідуальних освітніх траєкторій дітей з ООП, вимоги до розроблення індивідуального освітнього маршруту та етапи його створення, розуміти сутність понять: «індивідуальна програма розвитку», «індивідуальний план навчання», адаптація, модифікація навчального матеріалу, уміти співпрацювати в команді ППС у процесі розроблення індивідуальної програми розвитку дитини з ООП, взаємодіяти з батьками дитини з ООП.	7
Самостійна робота 3. Роль психолога в команді психолого-педагогічного супроводу здобувача освіти з ООП	ПРН 3,10,14,15,16,18. Знати роль і функції роботи психолога в КППС, визначати напрями свого професійного саморозвитку	7
Практичне 4. Алгоритм проведення оцінки розвитку дитини з ООП в закладі дошкільної освіти	ПРН 3,10,14,15,16,18. Знати вікові та психологічні особливості та закономірності розвитку дитини з ООП, уміти застосовувати на практиці алгоритм оцінки розвитку дитини з ООП в закладі дошкільної освіти.	7
Самостійна робота 4. Розвиток мотивації навчання здобувачів з ООП	ПРН 3,10,14,15,16,18. Уміти застосовувати індивідуальний підхід, різні прийоми та методи мотивації дітей з ООП до навчальної діяльності	7
Практичне 5. Діагностика, універсальний дизайн в процесі психологічного супроводу дитини з ООП	ПРН 3,10,14,15,16,18. Знати сутність та зміст психологічного супроводу дітей в освітньому середовищі, функції та напрями роботи психолога в інклюзивному освітньому полі, категорії дітей та молодих людей в інклюзивній освіті, поняття «ресурсний клас»,	7
Самостійна робота 5. Створення ІПР на підґрунті висновку ІРЦ	ПРН 3,10,14,15,16,18. Усвідомлювати значущість взаємодії зі спеціалістами інклюзивно-ресурсних центрів, розробляти систему заходів у межах програми індивідуального розвитку дитини з ООП, уміти визначати напрями власного професійного саморозвитку	7
Модульна контрольна робота 1.	Уміти демонструвати опановані знання та вміння у процесі їх діагностики	30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Психологічний супровід окремих категорій суб'єктів інклюзивної освіти		
Практичне 6. Технології корекційно-розвивальної роботи з дітьми з РАС	ПРН 3,10,14,15,16,18. Знати особливості унікальної психічної організації дітей з РАС, знати особливості дітей різного ступеня виразності РАС,	7

	уміти визначати їхні сильні сторони, складати план корекційно-розвиткової роботи, налагоджувати взаємодію з дитиною з РАС, створювати комфортне безпечне освітнє середовище, супроводжувати адаптаційний період дитини з РАС, проводити корекційні заняття, пояснювати вчителям умови успішної роботи з дітьми зазначеної категорії, здійснювати моніторинг реалізації ППР дитини із РАС.	
Самостійна робота 6. Особливості роботи психолога з дитиною з вадами зору	ПРН 3,10,14,15,16,18. Знати психологічні особливості навчальної діяльності дітей зі зниженим зором, планувати заходи в межах їх психолого-педагогічного супроводу	7
Практичне 7. Психолого-педагогічний супровід дітей із синдромом Дауна, ЗПР, РДУГ	ПРН 3,10,14,15,16,18. Знати психологічні особливості дітей із синдромом Дауна, розуміти особливості розвитку дітей зазначеної категорії, психологічні особливості дітей із ЗПР, розуміти специфіку розвитку та поведінки школярів із РДУГ, уміти організувати та проводити корекційну роботу із дітьми зазначених категорій, визначати та реалізовувати завдання психолого-педагогічного супроводу дітей зазначених категорій..	7
Самостійна робота 7. Психологічний супровід освітньої діяльності дітей з порушенням слуху	ПРН 3,10,14,15,16,18. Знати психологічні особливості навчальної діяльності дітей зі зниженим слухом, уміти здійснювати корекційно-розвивальну роботу зі здобувачами зазначеної категорії.	7
Практичне 8. Психологічний супровід педагогічної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі	ПРН 3,10,14,15,16,18. Знати сутність понять «психологічна готовність педагогів до роботи зі здобувачами освіти, які мають особливі освітні потреби», «інклюзивна культура вчителя», розуміти психоемоційні стани педагогів-суб'єктів інклюзивного навчання; уміти діагностувати чинники та умови підготовки вчителя до інклюзивного навчання; розробляти та впроваджувати різні форми психологічного супроводу педагогічної діяльності, налагоджувати взаємодію педагога, тьютора та батьків.	7
Самостійна робота 8. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з ДЦП	ПРН 3,10,14,15,16,18. Знати психологічні особливості дітей із ДЦП, розуміти особливості розвитку дітей зазначеної категорії, їхньої поведінки, уміти організувати та проводити корекційну роботу із дітьми зазначених категорій, визначати та реалізовувати завдання психолого-педагогічного супроводу.	7
Практичне 9. Формування готовності класного колективу до взаємодії з однолітком з ООП в контексті інклюзивного навчання	ПРН 3,10,14,15,16,18. Знати та розуміти сутність поняття «ресурсний клас», планувати та проводити заходи щодо формування готовності класного колективу до взаємодії з дитиною з ООП	7
Самостійна робота 9. Психологічний супровід	ПРН 3,10,14,15,16,18. Розуміти особливості адаптації дитини з ООП до нових умов навчання,	7

дитини при переході з молодшої в старшу школу	проводити заходи щодо підтримки дитини з ООП в період переходу до середньої школи.	
Практичне 10. Форми і напрями роботи психолога із сім'єю, що виховує дитину з ООП	ПРН 3,10,14,15,16,18. Розуміти психологічні проблеми що виникають у батьків при народженні дитини з обмеженими можливостями, психоемоційні стани, які можуть переживати батьки (шок, заперечення, почуття провини, почуття сорому, депресія); знати особливості психологічного супроводу сімей з дитиною з ООП, уміти впроваджувати в практичну діяльність основні форми роботи з батьками	7
Самостійна робота 10 Скаффолдинг як стратегія підтримки учнів з ООП	ПРН 3,10,14,15,16,18. Знати концепцію скаффолдингу Дж. Брунера, принципи контингентності (адаптація підтримки під рівень дитини), фейдингу (поступове зменшення допомоги) та передачі відповідальності учню, типологію опор; уміти: визначати межі актуального розвитку та ЗНР; декомпонувати навчальні завдання, моделювати мислення, дозувати та модифікувати підтримку, впроваджувати технологію «згасання».	7
Самостійна робота 15. Особливості бесіди як цілеспрямованого діалогу	ПР 11,12,15,16. Знати особливості бесіди, її мету, етапи проведення. Уміти проводити бесіду з клієнтом	7
Модульна контрольна робота 2.	Уміти демонструвати опановані знання та вміння у процесі їх діагностики	30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота		$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$
Екзамен		30
Всього за курс		$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	Відмінно
74-89	Добре
60-73	Задовільно
0-59	Незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

-Електронний навчальний курс навчальної дисципліни «Психологія інклюзивної освіти» (на навчальному порталі НУБіП України eLearn: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3652>);

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Базима Н. В. Інклюзивна освіта. Розвиток мовлення дітей з аутизмом : навчально-методичний посібник balka-book.com Readeat.com. Харків : Видавництво «Кенгуру», 2023. 128 с.
2. Кириленко В. Г. Інклюзивна освіта: психолого-педагогічний та соціальний аспекти : навчальний посібник. Вид. 2-ге, змінене і доповн. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2024. 239 с.
3. Кошелева Н. Г. Психологія інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня денної та заочної форм навчання). Бахмут : ГПМ ДВНЗ ДДПУ, 2022. 145.
4. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзивна освіта: покроково для педагогів : навчально-методичний посібник. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023.
5. Зубрицький І., Заміщак М. Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти : методичні рекомендації до семінарських занять. Дрогобич : ДДПУ імені Івана Франка, 2025. 86 с.
6. Компанець Н. М., Квітка Н. О. Психолого-педагогічний супровід дітей з розладом дефіциту уваги та гіперактивністю в інклюзивному просторі : методичні рекомендації для фахівців ІРЦ та педагогів. Київ : Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, 2023. 94 с.
7. Малишевська І. А. Психосоціальна реабілітація та супровід здобувачів освіти з руховими порушеннями : монографія. Умань : Візаві, 2023. 215 с.
8. Турищева Л. Шкільний психолог в умовах НУШ. Професійний супровід початкової ланки освіти : посібник. Харків : Видавнича група «Основа», 2021. 112 с.
9. Марценковський І. А. Специфічні порушення розвитку та навчальні розлади у дітей з РДУГ: діагностичний та корекційний вимір : монографія archer.chnu.edu.ua. Чернівці : ЧНУ, 2025. 188 с.
10. Островська К. О. Модифікація поведінки дітей з розладами спектра аутизму в закладах освіти : посібник для практичних психологів та асистентів учителів. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2024. 164 с.
11. Психологічні та соціальні виклики сучасної інклюзії в Україні: монографія / за заг. ред. докторів психол. наук. Львів : Новий Світ-2000, 2024. 285 с.
12. Скрипник Т. В. Командний супровід дитини з аутизмом в інклюзивному освітньому просторі : навчально-методичний посібник. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2022. 192 с.

13. Ярмола Н. А., Коваль-Бардаш Л. В. та ін. Зміст та організація інклюзивного навчання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату : підручник-посібник lib.iitta.gov.ua. Київ : НАПН України, 2025. 240 с. (

Допоміжні

1. Конвенція ООН «Про права осіб з інвалідністю». Електронний ресурс. Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_g71 (дата звернення 20.05.2026)

2. Ворон М., Найда Ю. Множинний інтелект: від теорії до практики, http://elibrary.kubg.edu.ua/3030/1/Voron_M_Naida_U_3.pdf (дата звернення 14.05.2026)

3. Всеукраїнський науково-практичний семінар «Діти з особливими освітніми потребами в умовах воєнного часу: психолого-педагогічна допомога» <https://ispukr.org.ua/?p=9106#.Y7r4qHbP1PZ> (дата звернення 20.04.2026)

4. Boyle, C., Allen, K.-A. Research for Inclusive Quality Education: Leveraging Belonging, Inclusion, and Equity : monograph Springer. Singapore : Springer, 2023. 313 p.